

ΟΤΑΝ ΤΑ ΑΠΟΡΡΙΜΜΑΤΑ ΕΜΠΝΕΟΥΝ

Αιμιλία Μαλαμούδη, Καθ. Γαλλικών Γυμν. Φούστανης Ν. Πέλλας

Στο ακριτικό Γυμνάσιο Φούστανης του Ν. Πέλλας, κατά το σχολικό έτος 2003-2004, υλοποιήθηκαν δύο αλληλένδετα Σ.Π.Π.Ε. τα οποία, ως ίαμα, ήρθαν να συντρέξουν τον μαθητή και τον εκπαιδευτικό μετατρέποντας τον πρώτο σε ποιοτικό δράστη και μελλοντικό συνειδητοποιημένο πολίτη και το δεύτερο σε παιδαγωγό - καλλιτέχνη επιβεβαιώνοντας τη πασίγνωστη ρήση του Gaston Mialaret: «Η παιδαγωγική, πέρα από επιστήμη, είναι και θα παραμείνει τέχνη»..

Το κύριο αντικείμενο των συγκεκριμένων προγραμμάτων ήταν «η διαχείριση των απορριμμάτων» θέμα κατά τον λέγοντα ανεξάντλητο.

Στο πρώτο Π.Π.Ε. με τίτλο: «ΕΥ ΖΗΝ: ΑΠΟΡΡΙΜΜΑΤΑ... ΤΕΧΝΗ ΣΤΗ ΦΟΥΣΤΑΝΗ» οι μαθητές κλίθηκαν να ερευνήσουν και να καταγράψουν σχολικά και οικιακά απορρίμματα, και να βρουν τρόπους διαχείρισης κι αξιοποίησης αυτών ενώ στο δεύτερο με θέμα: «Ο ΧΟ.Ω.ΡΟΣ ΤΩΝ ΑΠΟΡΡΙΜΜΑΤΩΝ ΣΤΟ ΧΡΟΝΟ, ΣΤΗ ΓΕΩΡΓΙΑ ΚΑΙ ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΑ» οι μαθητές κατέγραψαν απορρίμματα προερχόμενα από τους αντίστοιχους χώρους ι προσπαθώντας να βρουν τρόπους επαναχρησιμοποίησής τους.

Στα πλαίσια των δύο αλληλένδετων Σχολικών Προγραμμάτων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης, με κίνητρο τις εκδρομές και τη δημιουργία μαθητικών κατασκευών, τριάντα τέσσερις μαθητές πέρασαν στα πλοκάμια της εμπειριακής-βιωματικής αντίληψης. Εφαλτήριο ουσιαστικής προσέγγισης μαθητή-διδασκτικής ύλης-καθηγητή ήταν τα παιχνίδια και η δημιουργία έργων τέχνης με ευτελή απορρίμματα.

Ο συνολικός χρόνος υλοποίησης εκάστου προγράμματος ξεπέρασε τις ογδόντα ώρες αφού αξιοποιήθηκαν στο έπακρο κάθε σχολικός περίπατος, ημιαργία και κενή ώρα. Αποδεικνύεται εξ άλλου από την απόδοση των μαθητών, την ποικιλία και ποιότητα της δουλειάς τους.

Τονίζουμε επίσης ότι ένα τέτοιο εγχείρημα, το κόστος του οποίου ανήλθε στις 7.500 Ευρώ, θα ήταν αδύνατον να επιτευχθεί χωρίς την χρηματοδότηση (ΕΠΕΑΕΚ, Σ.Γ.Κ του Γυμνασίου, Χορηγούς) και χωρίς την ηθική συμπαράσταση του συλλόγου διδασκόντων, όλων των μαθητών και φυσικά του Διευθυντή του Γυμνασίου.

Α) ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΕΠΙΛΟΓΗΣ ΘΕΜΑΤΟΣ:.

1. Η επιλογή θέματος, μετά από κατάθεση διαφόρων προτάσεων, έγινε από τους ίδιους τους μαθητές από ανάγκη και επιθυμία δημιουργίας κατασκευών και φυσικά την αύξηση σχολικών εκδρομών.
2. Οι μεθοδευμένες κινήσεις, με απώτερο στόχο την πολυεπιστημονική προσέγγιση του θέματος με τη σχολική ύλη, οδήγησαν: i) στην αυτενέργεια και ανακάλυψη νέων δεξιοτήτων, ii) στην κατανόηση της επίκαιρης έννοιας της βιωσιμότητας, στην κατανόηση της σωστής διαχείρισης των απορριμμάτων και καταπολέμηση του υπερκαταναλωτισμού, iii) στην γνωριμία με το φυσικό τους περιβάλλον (σχολικό, οικογενειακό, γεωργικό, κτηνοτροφικό) και iv) στη θεώρηση της ζωής και μέσα από τη τέχνη. iv) στην καταπολέμηση της μαθητικής υπερκινητικότητας μέσα στην τάξη και η βελτίωση της χαμηλής επίδοσης και v) στην καλλιέργεια της υπομονής, επιμονής, της αγάπης προς το βιβλίο, της υπευθυνότητας στην υλοποίηση ατομικών αποφάσεων και στόχων.

Β) ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ: Κύριο μέλημά μας ήταν να γνωρίσουν οι μαθητές, μέσα από συνεντεύξεις, φωτογραφίες, βιντεοσκοπήσεις, ώρες προσωπικής έκφρασης και καλλιτεχνίας και μέσα από παιχνίδια, τον Απόλυτο Κυρίαρχο των προγραμμάτων μας, το Περιβάλλον στο οποίο ζούμε το Περιβάλλον τους, αυτόν τον υπέροχο «Άγνωστο».

1. Επισκέψεις στο ΚΠΕ ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ, στο Δισυλιό (παραλίμνιο Νεολιθικό Οικισμό) και στο ΚΠΕ ΝΑΟΥΣΑΣ έδωσαν την ευκαιρία στα παιδιά να γνωρίσουν και να παρατηρήσουν από κοντά άλλες περιοχές φυσικού κάλλους, να γνωρίσουν το φυσικό πλούτο της χώρας μας, να συνεργαστούν, να συζητήσουν με άλλους εξωτερικούς παράγοντες και μαθητές και να θίξουν θέματα βιοποικιλότητας, ενεργειακά (ατμοηλεκτρικό και υδροηλεκτρικό σταθμό)

Πτολεμαΐδας, Άγρα και Παναγίτσας, εξοικονόμηση ήπιων μορφών ενέργειας), συγκρίνοντας μετέπειτα τη σύγχρονη ζωή και τη νοοτροπία των κατοίκων της περιοχής τους.

2. Πολλές φωτογραφίες της περιοχής μας βοήθησαν να παίξουμε το παιχνίδι της παρατηρητικότητας με ποικίλους τρόπους. Τα φυσικά φαινόμενα εξάπτησαν τους μαθητές. Π.χ δεν ήταν η λίμνη της Καστοριάς αυτό που βλέπανε αλλά η ομίχλη πάνω από τον κάμπο της Αλμωπίας. Δεν ήταν δύση αλλά αυγή, αφού ο Βόρας φωτίζεται από τα Ανατολικά. Αυτή η έντονη ανθοφορία δεν δηλώνει τον ερχομό της Άνοιξης αλλά το ήδη προχωρημένο Φθινοπώρο αφού τότε φύονται αυτά τα πανέμορφα άνθη, κτλ. Τέτοιου είδους παιχνίδια ερέθιζαν το βλέμμα ενεργοποιούσαν την σκέψη.
3. Άγνωστες λέξεις γίνονταν κτήμα μας με παιχνίδι προσομοίωσης, και παιχνίδι ρόλων.
4. Το παιχνίδι λέξεων, ανιαρό στην αρχή έγινε ιδιαίτερα αγαπητό στη συνέχεια. Η καταγραφή των απορριμμάτων μέσ' από ποικίλες παραλλαγές του παιχνιδιού μας οδήγησε σε νέους δρόμους. αναζητώντας συνώνυμες λέξεις και την ετυμολογία τους, δημιουργώντας νέες σύνθετες λέξεις, ενώ ο ανταγωνισμός μεταξύ των υποομάδων βοήθησαν στην συνύπαρξη, στην συνεργασία και στην συμφιλίωση εξαλείφοντας σχεδόν κάθε πηγή εντάσεων και προστριβών.
5. Το παιχνίδι των συνειρμών απέφερε καρπούς ανοίγοντας δρόμο προς ανείπωτες γνώσεις. Αυθόρμητα ξεπηδούσαν από τη λήθη παροιμίες, αινίγματα, μύθοι, ιστορικά γεγονότα, παραδόσεις, παραβολές της Παλαιάς και Καινής Διαθήκης, θεωρίες της φυσικής, χημείας, των μαθηματικών. Μετά από παιχνίδι λέξεων γύρω από απορρίμματα, κατεγράφησαν απορρίμματα από το χώρο του σχολείου, του σπιτιού, της γεωργίας και κτηνοτροφίας. Φωτογράφησαν απορρίμματα, συζήτησαν με κατοίκους. Μέσα από αυτή τη δραστηριότητα διαπιστώθηκε το αγαπημένο σπορ των μαθητών κατά τα διαλείμματα: το «body-eating» με όλα τα συνεπακόλουθα. Οι διατροφικές συνήθειες των μαθητών και η υπερκατανάλωση σε Ε προβλημάτισαν. Στους αγρούς, πέρα από στις συσκευασίες των φυτοφαρμάκων, δεν δυσκολευτήκαμε να ανακαλύψουμε κουτιά αναψυκτικών, χαρτιά και υπολείμματα τροφών μαρτυρώντας συν τοις άλλοις και τις διατροφικές συνήθειες και τις νοοτροπίες των γεωργών.
6. Το παιχνίδι του κατασκόπου, του υπαστυνόμου «Σαΐνη» ενεργοποίησαν και όξυναν τις αισθήσεις και την παρατηρητικότητα.
7. Η καταγραφή των απορριμμάτων, προκαλώντας ποικίλα συναισθήματα, διατυπώθηκαν υπό μορφή ΔΙΜΕΡΙΚ.
8. Γίνεται έφοδο στο ξυλουργείο. Υπολείμματα ξύλου γίνονται στολίδια ενώ τα πριονίδια σε τσουβάλια τοποθετημένα κάτω από την καινούργια θεατρική σκηνή λειτουργούν σαν ηχομόνωσή.
9. Η διαθεματική και διαπολιτισμική προσέγγιση των γαλλικών ενεργοποίησε στην πλειοψηφία τη μαθητική κοινότητα με αποτέλεσμα να δεχόμαστε την άνευ υστεροβουλία βοήθεια και άλλων των μαθητών εκτός ομάδος.

Γ) ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ: Αξιοποιώντας πολλά ετερόκλητα άχρηστα υλικά, παντρεύοντας περασμένες και σύγχρονες εποχές, τον ελληνικό και γαλλικό πολιτισμό, καταφέραμε να γίνουμε ερευνητές, Σέρλοκ Χόλμς, ψυχολόγοι, κοινωνιολόγοι, καθηγητές, κριτές, φιλόσοφοι, μαθηματικοί, ηθοποιοί, γλύπτες, ποιητές, καλλιτέχνες!

1. Στην προσπάθεια μας να αξιοποιήσουμε παλιές εφημερίδες, ανακαλύψαμε άρθρα διαφόρων θεμάτων και προσπαθήσαμε να τα συνδέσουμε μεταξύ τους ή με την μαθητική ύλη.
2. Χαρτιά τετραδίων, φωτοτυπιών, ημερολογίων κτλ., επαναχρησιμοποιήθηκαν για τη δημιουργία χριστουγεννιάτικου δένδρου μάσκας, πασχαλιάτικου ανοιγόμενου αυγού, αξεσουάρ νεαρών ηθοποιών για το έργο «ΣΚΟΥΠΙΔΟΣΥΖΗΤΗΣΗ».
3. Παλιά στυλό γίνανε στηρίγματα σε διάφορα γύψινα ανάγλυφα διακοσμητικά.
4. Ως σύγχρονοι Μίδες πηλίνοι κεσέδες, χάρτινες και γύψινες μάσκες μετατράπηκαν σε χρυσοποικίλα στολίδια.
5. Τζάμια και άδεια μπουκάλια μεταμορφώθηκαν σε κομψοτεχνήματα στα χέρια των μαθητών ενώ διαπιστώθηκε μεγάλη κατανάλωση εισαγόμενων οινοπνευματωδών ποτών.

6. Παλιά ρούχα μεταμορφώθηκαν σε πουγκιά και όχι μόνο.
7. Με αφορμή τη δημιουργία του οικολογικού ημερολογίου οι μαθητές υπολογίζανε είτε το χρόνο δημιουργίας του είτε το κόστος κατασκευής συντάσσοντας μαθηματικά προβλήματα.
8. Κλαδιά ελιάς, κληματαριάς, οπωροφόρων δένδρων διακοσμήθηκαν με άνθη υφασμάτινα ή αποξηραμένα, με κελύφη σαλιγκαριών και άλλων φυσικών υλικών.
9. Η δημιουργία χάρτινων αυγών ή η αξιοποίηση κελυφών αυγών δώσανε νέα πνοή στο σχολείο με καλοπροαίρετα πειράγματα, ανέκδοτα, σπαζοκεφαλιές και όχι μόνον.
10. Το ζυμάρι, είτε αλμυρό ήταν αυτό είτε γλυκό) έδωσε κι αυτό μια ξεχωριστή νότα στο όλο εγχείρημα.
11. Το αποκορύφωμα όλων των δραστηριοτήτων ήταν η κατασκευή της πρότυπης οικολογικής και απόλυτα ανακυκλώσιμης μακέτας η οποία κρίθηκε αναγκαία για την ολοκλήρωση του προγράμματος προκειμένου να αποκτήσουν οι μαθητές μια σαφή ιδέα των δραστηριοτήτων, να αυτοαξιολογηθούν και να αξιολογηθούν από τρίτους. Η κατασκευή της τρισδιάστατης «Πρότυπης Οικολογικής Γεωργοκτηνοτροφικής Μονάδας» με την χρήση ετερόκλητων εργαλείων και υλικών ολοκληρώθηκε σε δέκα ώρες. Ένα εγχείρημα δύσκολο αλλά συνάμα ιδιαίτερα διασκεδαστικό όπου όλοι, μαθητές και συντονιστές, ήρθαμε αντιμέτωποι με τον Πυθαγόρα, τον Ήφαιστο, τον Πραξιτέλη και τον Μαμαλάκη προκειμένου να δημιουργήσουμε το δικό μας, εφήμερο αλλά αθάνατο στο νου και στη καρδιά μας, μοναδικό έργο. Απώτερος στόχος να το απολαύσουν κατά την ημερίδα όλοι οι παραβρισκόμενοι, μικροί και μεγάλοι.

Κατά την διοργάνωση δύο μεγάλων εκδηλώσεων, αφίσες τοιχοκολλήθηκαν στην περιοχή προκειμένου να καλέσουμε τους κατοίκους στο οικολογικό χριστουγεννιάτικο παζάρι και στο τέλος της χρονιάς, στην ημερίδα. Την ημέρα εκείνη, οι μαθητές παρουσίασαν τα δρώμενα της χρονιάς με έντεχνο λόγο και με ένα μονόπρακτο, εκτέθηκαν άρθρα, μαθητικές κατασκευές, φωτογραφικό υλικό και διανεμήθηκαν πληροφοριακά έντυπα.

Συμπέρασμα :

- Υλικά ευτελούς τιμής αλλά πολύτιμης παιδαγωγικής αξίας συμβάλανε ώστε να συνειδητοποιήσουμε ότι η τέχνη εξευγενίζει, δεν έχει ηλικία ούτε γνωρίζει όρια .
- Άπειροι είναι οι συνδυασμοί και οι εναλλακτικές λύσεις που υπάρχουν αρκεί οι πληροφορίες να διοχετεύονται στους διψασμένους, ανεξαιρέτως ηλικίας, απλόχερα και ακούραστα!
- Διαπίστωσαν επί πλέον ότι το φυσικό τους περιβάλλον είναι το τελειότερο έργο τέχνης το οποίο «... πρέπει να διαφυλάττουμε ως κόρην οφθαλμού, κληροδότημα που όχι μόνον κληρονομήσαμε από τους προκάτοχους μας αλλά και που δανειστήκαμε από τους απογόνους μας ».
- Η υπομονή, η ανταλλαγή πληροφοριών, η άνευ υστεροβουλίας συνεργασία αμβλύνουν τα προβλήματα επικοινωνίας.
- Η αρμονική συμβίωση και συνύπαρξη στη διάρκεια του προγράμματος Π.Ε. δίνουν περιθώρια στα νιάτα και όχι μόνο... να διαπιστώσουν ότι το φυσικό περιβάλλον, αναφερόμενοι και στο **σχολικό περιβάλλον**, πηγή ζωής, έμπνευσης και δημιουργίας .
- Ευχή μαθητών και γονέων: «Να ενταχθεί η Περιβαλλοντική στο ωρολόγιο σχολικό πρόγραμμα».
- Η καταγραφή κάθε είδους βιωματική αντίληψης δεν θα πρέπει να εκτιμάται μόνον σαν εργασία αλλά και σαν προσπάθεια συσπείρωσης μιας μαθητικής ομάδας για την υπερνίκηση κάθε αδυναμίας, δυσκολίας και εμποδίου. Η καταγραφή συναισθημάτων και σκέψεων, κληροδότημα σε τρίτους, ίσως δώσει το έναυσμα για μια νέα προσπάθεια σε άλλους τολμηρούς, μέσα από τα σχολικά προγράμματα.